Голові разової спеціалізованої вченої ради
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
доктору юридичних наук, професору,
завідувачу кафедри економічного права
та економічного судочинства
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
Рєзніковій Вікторії Вікторівні

ВІДГУК
офіційного опонента Остапенко Юлії Ігорівни,
доктора юридичних наук, доцента,
доцента кафедри господарського права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
на дисертацію ІВАНОВОЇ ВАЛЕРІЇ СЕРГІЇВНИ
на тему:
«Організаційно-господарське забезпечення функціонування національної інноваційної системи»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право»

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження визначається тим, що в сучасних умовах інновації є одним із ключових чинників економічної стійкості держави, її конкурентоспроможності, технологічної модернізації та повоєнного відновлення. Відтак, питання належного організаційно-господарського забезпечення функціонування національної інноваційної

КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Вх. № 155
«27» 04 2026 р.

системи набуває не лише теоретичного, а й безпосереднього прикладного значення, оскільки саме від якості інституційного та нормативного супроводу інноваційної сфери залежить можливість ефективного впровадження результатів наукових досліджень, комерціалізації нових технологій, розвитку інноваційного підприємництва та залучення інвестицій.

Чинне законодавче регулювання інноваційної сфери в Україні не позбавлене фрагментарності, інституційної розпорошеності та недостатньої координації між органами публічної влади. Це зумовлює дублювання повноважень, послаблює стратегічне планування у сфері інноваційної діяльності, ускладнює реалізацію державної інноваційної політики та не створює цілісного правового середовища для функціонування національної інноваційної системи. Саме тому обрана тема Івановою В.С. щодо комплексного господарсько-правового осмислення організаційно-господарського забезпечення функціонування національної інноваційної системи є своєчасним, науково виваженим і практично затребуваним.

Особливої ваги обрана тема набуває з огляду на необхідність модернізації державної економічної політики, переосмислення ролі інноваційної інфраструктури, удосконалення правових засад діяльності технологічних та індустріальних парків, інноваційних кластерів, венчурних фондів, а також розроблення нових підходів до інституційної моделі органів, що здійснюють організаційно-господарський вплив у відповідній сфері. Отже, тема дисертації має фундаментальне значення для розвитку науки господарського права та для подальшого вдосконалення законодавства України у сфері інноваційної діяльності.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна. Аналіз поданої на відгук дисертації дає підстави стверджувати, що результати дослідження є належним чином аргументованими, логічно побудованими та відповідають поставленій меті й

визначеним завданням. Дисертанткою запропоновано низку положень, які характеризуються науковою новизною та становлять істотний внесок у розвиток господарсько-правової науки.

Насамперед заслуговує на підтримку запропоноване авторкою розмежування двох концепцій розуміння національної інноваційної системи — функціональної та об'єктної. Такий підхід дає змогу розглядати національну інноваційну систему не лише як сукупність послідовних правовідносин на різних стадіях інноваційного процесу, а і як цілісний макрооб'єкт державного регулюючого впливу. Запропонована конструкція є методологічно продуктивною, оскільки дозволяє комплексно осмислити суб'єктний та об'єктний склад інноваційної сфери, а також механізми державного регулювання в їх взаємозв'язку.

Важливим науковим результатом є й розроблення універсальної схеми мінімального стандарту функціонального компетенційного навантаження суб'єктів організаційно-господарських повноважень у сфері інноваційної діяльності. Виокремлення таких функцій, як моніторинг, програмування, нормотворчість, здійснення державного впливу, участь у реалізації інноваційних проектів, розподіл публічних фінансів та оцінка ефективності впливу, має суттєве значення для подолання розпорошеності компетенцій та формування цілісної моделі публічного управління інноваційною сферою.

Науково вагомою видається і запропонована дисертанткою модель побудови інституційної структури органів державної влади в інноваційній сфері на основі об'єктної концепції та принципу подвійного підпорядкування. Авторка послідовно обґрунтовує доцільність прив'язки компетенції органу не лише до галузевого критерію, а й до специфіки конкретного об'єкта державного управління в межах національної інноваційної системи. Такий підхід спрямований на підвищення керованості інноваційних процесів та на усунення функціонального дублювання між органами публічної влади.

Окремо слід відзначити положення, які спрямовані на уточнення правової природи інноваційної інфраструктури. У дисертації переконливо обґрунтовано саме доцільність розгляду технологічних парків як особливої форми інноваційного партнерства, індустріальних парків — як складних об'єктів регулюючого впливу держави зі змішаною публічно-приватною природою, а інноваційних кластерів — як комплексних утворень, правова природа яких розкривається через синтез категорій «приватне партнерство» та «типова технологічна конфігурація». Відповідні висновки є змістовними, чітко сформованими, оригінальними та розширюють межі традиційного підходу щодо розуміння суб'єктів і об'єктів інноваційної сфери.

Позитивної оцінки заслуговують також результати, які пов'язані з формуванням оновленої методології державної інноваційної політики, удосконаленням засад планування такої політики, зокрема шляхом виявлення системних прогалин у Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, а також розвитком положень щодо правового регулювання венчурної діяльності, правового статусу венчурного фонду та сучасних інструментів інвестування в інноваційні проекти.

Одержані результати дисертаційного дослідження характеризуються достатнім ступенем достовірності та обґрунтованості. Це підтверджується використанням значної кількості наукових праць у галузі господарського права, аналізом чинного законодавства України, стратегічних документів, актів у сфері інноваційної політики, положень законопроєктів, а також зверненням до зарубіжного і, насамперед, європейського досвіду регулювання інноваційної діяльності.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться в дисертації. Абсолютна більшість сформульованих авторкою дисертації Івановою В.С. висновків є належним чином аргументованими, оскільки зумовлені використанням сучасного методологічного інструментарію,

поєднанням філософських, загальнонаукових, спеціально-юридичних та міждисциплінарних методів дослідження. Дисертанткою застосовано діалектичний, герменевтичний, системно-структурний, формально-логічний, юридико-догматичний, логіко-юридичний, порівняльно-правовий, історико-правовий, нормативно-концептуальний, синергетичний та статистичний методи, що в сукупності забезпечило комплексність дослідження та належний рівень наукової аргументації.

Позитивно характеризує подану дисертацію і широка дослідницька база. У роботі опрацьовано праці науковців, які розробляли проблематику інноваційного права, інноваційної інфраструктури та державної інноваційної політики, а також фундаментальні дослідження вітчизняних учених у сфері господарського права Гарагонича О. В., Задихайла Д. В., Давидюка О. М., Кібенко О. Р., Остапенко Ю. І., Підцерковного О. П., Поєдинок В. В., Резнікової В. В., Устименка В. П., Щербини В. С. та інших. Такий підхід дав змогу авторці сформувати цілісне бачення досліджуваної проблематики та виробити власну концепцію організаційно-господарського забезпечення функціонування національної інноваційної системи.

Емпіричну основу дисертаційного дослідження склали положення законів та підзаконних нормативно-правових актів, які певною мірою визначають особливості комплаєнсу у сфері інноваційної діяльності, акти законодавства окремих зарубіжних країн, зокрема країн-членів Європейського Союзу.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачкою методологією наукової діяльності. Зміст дисертації свідчить про те, що дисертантка Іванова В.С. ґрунтовно опрацювала значний масив спеціальної літератури, нормативно-правових актів і наукових підходів, чітко визначила об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, а виклад матеріалу вирізняється логічністю, послідовністю та внутрішньою узгодженістю. Назва

дисертації повною мірою відповідає обраній спеціальності та суті вирішеного наукового завдання.

Науковий позиція, викладена дисертанткою у роботі, характеризується належним рівнем обґрунтованості, послідовністю аргументації та здійснюється з дотриманням принципів академічної дискусії. Дисертація написана належним науковим стилем, мовою, що відзначається точністю, логічністю та високим рівнем юридичної аргументації. Оформлення роботи в цілому відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Оцінка змісту дисертації. Структурно дисертація складається з анотацій українською та англійською мовами, переліку публікацій за темою дисертації, змісту, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Перший і другий розділи містять по три підрозділи, третій розділ — два підрозділи. Загальний обсяг рукопису становить 215 сторінок, з яких основний текст — 163 сторінки; список використаних джерел охоплює 182 найменування, робота містить два додатки.

Структура дисертаційного дослідження характеризується логічною узгодженістю і змістовною цілісністю: розділи і підрозділи взаємопов'язані між собою та послідовно розкривають заявлену тему.

Визначені у вступі завдання розкриті у тексті роботи, а сформульовані висновки узгоджуються з метою дослідження та положеннями, що виносяться на захист.

Практичне значення дослідження. Результати дисертаційного дослідження Іванової В.С. мають практичну цінність і можуть бути використані у правотворчій діяльності під час підготовки проектів нормативно-правових актів та стратегічних документів у сфері інноваційної політики; у діяльності органів державної влади — при реформуванні моделі центральних органів виконавчої влади та уточненні їх компетенційного навантаження; у науково-

дослідній сфері — для подальших розробок проблематики інноваційного права та господарсько-правового регулювання інноваційної діяльності; у навчальному процесі — під час викладання дисциплін з господарського права, інноваційного права, державної економічної політики та спеціальних курсів, присвячених правовому забезпеченню інноваційної діяльності.

Повнота викладу положень дисертації в роботах, опублікованих автором. Основні результати дисертаційного дослідження відображено у восьми наукових публікаціях, зокрема у чотирьох наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях України з юридичних наук, а також у чотирьох тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях. Такий обсяг апробації є достатнім для висновку про належне оприлюднення основних наукових результатів дисертації.

Публікації здобувачки тематично узгоджуються зі структурою дисертації та відображають її ключові напрями: осмислення національної інноваційної системи як об'єкта правового регулювання, реформування системи органів державної влади в інноваційній сфері, правове регулювання інноваційної діяльності у воєнний та післявоєнний період, а також державний вплив на систему інноваційних відносин. Матеріали дослідження пройшли апробацію на наукових форумах, проведених у Тернополі, Ополе, Києві, Дніпрі та Львові у 2025 році.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації. Поряд із безперечними перевагами подане дослідження містить окремі положення, що мають дискусійний характер і потребують додаткової аргументації здобувачкою під час публічного захисту, а саме:

1. Авторка обґрунтовує універсальну схему функціонального навантаження суб'єктів організаційно-господарських повноважень у сфері інновацій, яка охоплює повний цикл державного впливу. Разом із тим у роботі констатується відсутність сформованої системи органів державної влади,

здатної забезпечити реалізацію таких функцій. У зв'язку з цим виникає питання: чи не є запропонована модель передчасною з огляду на відсутність належної інституційної основи для її реалізації, і яким чином у межах Вашої концепції забезпечується перехід від теоретичної конструкції до її практичного впровадження?

2. У роботі запропоновано визначати інноваційний кластер через категорію приватного партнерства. У зв'язку з цим виникає питання: чим обумовлений відхід від усталеної конструкції об'єднання підприємств, з огляду на те, що в обох випадках має місце координація діяльності суб'єктів господарювання, і які критерії дозволяють провести між ними розмежування?

3. Потребує уточнення і положення про необхідність розглядати венчурний фонд як окремий суб'єкт із комплексною правосуб'єктністю та врегульовувати його статус у спеціальному нормативно-правовому акті. З одного боку, така пропозиція видається науково продуктивною, однак з іншого — у роботі доцільно було б детальніше розмежувати запропонований підхід із чинними моделями правового регулювання інститутів спільного інвестування та пояснити, чи не спричинить це надмірного дублювання нормативного масиву. Бажано було б почути на захисті думку дисертанки стосовно викладеного.

Разом з тим наведені зауваження мають переважно дискусійний характер, не впливають на загальну високу оцінку дисертації та не знижують наукової цінності одержаних результатів.

У частині дотримання академічної доброчесності слід зазначити, що під час ознайомлення з дисертацією ознак порушення академічної доброчесності не виявлено. Робота має самостійний характер, містить посилання на використані джерела у випадках запозичення ідей, положень, тверджень та відомостей, а також належним чином відображає результати наукової діяльності здобувачки.

Висновок за результатами вивчення дисертації. Подана до захисту наукова робота є змістовним, самостійним та оригінальним дисертаційним дослідженням. Тема дисертації є актуальною, сформульовані авторкою висновки та рекомендації є достатньо аргументованими, характеризуються науковою новизною і мають значення не лише для розвитку науки господарського права, а й для правотворчої та правозастосовної практики. У дисертації вирішено актуальне наукове завдання, що полягає у комплексному господарсько-правовому дослідженні організаційно-господарського забезпечення функціонування національної інноваційної системи та розробленні пропозицій щодо вдосконалення відповідного законодавчого й інституційного забезпечення.

Подана до захисту дисертація написана науковим стилем, відзначається логічністю, цілісністю та послідовністю викладу, а досягнуті результати відображені у достатній кількості наукових публікацій та апробовані на науково-практичних конференціях. Матеріал дисертації викладено у взаємозв'язку між окремими розділами, а висновки належним чином кореспондують із проведеним дослідженням.

Таким чином, підсумовуючи викладене, можна зробити загальний висновок, що дисертація Іванової Валерії Сергіївни на тему «Організаційно-господарське забезпечення функціонування національної інноваційної системи», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її

авторка, Іванова Валерія Сергіївна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:
доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри господарського права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
Юлія ОСТАПЕНКО

Підпис Остапенко Ю.
Засвідчую
Нач.ВК
«27» квітня 2026 р.

